

Marlena Gołębiowska, Aleksandra Kuczyńska-Zonik

Litewska strategia wobec regionu Indo-Pacyfiku

5 lipca 2023 r. litewski rząd przyjął przygotowaną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych strategię wobec regionu Indo-Pacyfiku. Dokument został opracowany w odpowiedzi na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa i wzmocnienia międzynarodowej pozycji Litwy oraz zacieśnienia współpracy gospodarczej z partnerami z tego regionu. Równocześnie w strategii Litwa po raz kolejny podkreśliła krytyczne stanowisko wobec wzrastającej globalnej pozycji Chińskiej Republiki Ludowej.

Intensyfikacja stosunków politycznych i poprawa bezpieczeństwa. Większe zainteresowanie Litwy regionem Indo-Pacyfiku należy widzieć w kontekście polityki obecnego rządu, zaprzysiężonego pod koniec 2020 r. Po pierwsze, jego podstawowym celem na płaszczyźnie międzynarodowej jest przestrzeganie i promowanie wartości demokratycznych, suwerenności narodowej oraz praw człowieka. Po drugie, priorytetowe pozostają kwestie bezpieczeństwa. Zwrócenie się w kierunku Indo-Pacyfiku zbiega się bowiem ze sporem dyplomatycznym Litwy z Chinami, którego główna oś dotyczy respektowania właśnie tych wartości. Począwszy od wycofania się z formatu 16/17+1 w maju 2021 r. (inicjatywa mająca łączyć państwa Europy Środkowej i Wschodniej z Chinami), a następnie zapowiedzi utworzenia biura handlowego Tajwanu w Wilnie w lipcu 2021 r., Litwa ograniczyła kontakty z Chińską Republiką Ludową (ChRL) ([„Komentarze IEŚ”, nr 440](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 499](#)). Równocześnie podjęła próbę nawiązania współpracy z innymi państwami Indo-Pacyfiku. Znalazło to swój wyraz m.in. w rozwoju przedstawicielstw dyplomatycznych. W latach 2020-2022 Litwa otworzyła swoje ambasady w Australii, Korei i Singapurze, a na Litwie ambasadę otworzyły Indie, natomiast Republika Korei wyraziła taki zamiar. Na początku tego roku Australia otworzyła też swoje biuro handlowe w Wilnie.

Przyjęte przez litewski rząd „Strategiczne wytyczne Litwy wobec regionu Oceanu Indyjskiego i Spokojnego – dla bezpieczniejszej, odporniejszej i zapewniającej wzrost gospodarczy przyszłości” (*Už Saugesnę, Atsparesnę ir Ekonominį Augimą Užtikrinančią Ateitį – Lietuvos Indijos Ir Ramiojo Vandenynų Regiono Strateginės Gairės*) stanowią kolejny krok w kierunku zacieśniania współpracy z tym regionem. Przy tym dokument wskazuje wprost zasady, jakimi Litwa kieruje się w swojej polityce zagranicznej. Są to konieczność poszanowania norm międzynarodowych, integralności terytorialnej, suwerenności oraz powstrzymywania się od stosowania przymusu w relacjach z partnerami. Tym samym, choć strategia dotyczy szeroko rozumianego regionu Indo-Pacyfiku (40 państw oraz Tajwan), w dokumencie podkreślono, że współpraca nawiązywana będzie tylko z tymi, które stosują się do tych zasad. Co więcej, w strategii wprost wyrażono krytyczne podejście Litwy do autokratycznych metod kontroli wewnętrznej i agresywnej polityki zagranicznej Chin. Litwa uznaje „politykę jednych Chin”, traktując Tajwan jako nieodłączną część Chin, i jednocześnie sukcesywnie rozwija współpracę z Tajwanem, a Chiny uznaje za zagrażające bezpieczeństwu Azji Południowo-Wschodniej. W strategii Litwa wyraźnie krytykuje stanowisko ChRL wobec wojny rosyjsko-ukraińskiej i optuje za ograniczeniem rozprzestrzeniania się chińskiej presji informacyjnej na Tajwan.

Rozwój współpracy gospodarczej. Istotnym filarem strategii Litwy wobec Indo-Pacyfiku jest rozwój współpracy gospodarczej. W dokumencie zaznaczono bowiem wpływ tego regionu nie tylko na współczesne procesy geopolityczne, ale także globalną gospodarkę. Indo-Pacyfik jest jednym z najszybciej rozwijających się regionów świata, zamieszkanym przez prawie dwie trzecie światowej populacji, wytwarzającym ponad 60% światowego PKB oraz odpowiadającym za połowę światowego handlu towarami. Zarazem jednak wyraźnie podkreślono, że rozwijanie więzi gospodarczych z tym regionem powinno wynikać z zasad demokratycznych i rządów prawa. Litwie zależy bowiem na pogłębieniu relacji gospodarczych, które będą wiązać się nie tylko z krótko- i średniookresowymi korzyściami gospodarczymi, ale także z długofalowym celem geopolitycznym, jakim jest

zmniejszenie autokratycznych wpływów w regionie Indo-Pacyfiku. Tym samym ponownie podkreślono krytyczne stanowisko Litwy wobec działań Chin.

Równocześnie wskazano priorytetowe dla Litwy rynki w regionie Indo-Pacyfiku, istotne zwłaszcza jako kierunki zwiększania eksportu. Są to Japonia, Republika Korei, Tajwan, Singapur, Australia, Malezja, Indonezja, Wietnam i Indie. W 2022 r. tych dziewięć gospodarek odpowiadało za 1,9% całkowitego litewskiego eksportu produktów, podczas gdy Chiny za 0,2% (warto jednak podkreślić, że wspomnianych dziewięć gospodarek odpowiadało równocześnie za 1,3% całkowitego litewskiego importu, natomiast Chiny za 3,8%)¹. Ponadto w strategii uwzględniono działania na rzecz budowania nowych stosunków handlowych z innymi gospodarkami tego regionu. Priorytetem są przy tym sektory opierające się na zaawansowanych technologiach (m.in. z obszarów przemysłu laserowego, biotechnologii czy technologii telekomunikacyjnych).

Wnioski

- W obliczu dynamicznych zmian na globalnej scenie geopolitycznej i rosnącego znaczenia regionu Indo-Pacyfiku, Litwa stworzyła strategię skierowaną na nawiązanie silniejszych więzi politycznych, gospodarczych i społecznych z tym regionem. Strategia opiera się na trzech filarach:
 1. Zwiększenia bezpieczeństwa i wspierania dialogu politycznego obejmującego rozwijanie zdolności obronnych, budowania odporności w zakresie cyberbezpieczeństwa oraz zagrożeń hybrydowych.
 2. Rozwijania współpracy gospodarczej z państwami w regionie, która ma na celu budowanie i wzmacnianie partnerstwa gospodarczego w obszarach takich jak handel, inwestycje, nauka, technologia.
 3. Budowania soft power poprzez kontakty międzyludzkie w obszarze nauki, kultury, edukacji, turystyki.
- Równocześnie strategia przyjęta na tydzień przed szczytem NATO w Wilnie w lipcu 2023 r. ([„Komentarze IEŚ”, nr 906](#)) podkreśla dążenie Litwy do budowania i pogłębiania relacji wyłącznie z tymi państwami i regionami, które prowadzą polityki zgodne z wartościami demokracji, suwerenności narodowej i praw człowieka. Tym samym Litwa po raz kolejny podkreśliła swoje krytyczne stanowisko wobec władz ChRL.
- W ostatnich latach państwa NATO również zaczęły zwracać większą uwagę na wzmacnianie partnerstwa politycznego z państwami Indo-Pacyfiku w celu przeciwdziałania Chinom i Rosji ([„Komentarze IEŚ”, nr 649](#)). Krajowe strategie wobec regionu Indo-Pacyfiku przyjęły już wcześniej Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Holandia i Czechy. Unia Europejska realizuje także własną strategię na rzecz współpracy w tym regionie. Jednakże Litwa wyróżnia się w swojej strategii zdecydowanie krytycznym podejściem wobec Chin.
- Dokument może być instrumentem długoterminowej dwustronnej współpracy amerykańsko-litewskiej, bowiem wpisuje się w cele strategicznego dialogu między Stanami Zjednoczonymi a Litwą w regionie Indo-Pacyfiku. W ostatnich latach jego głównym kierunkiem jest koordynowanie działań w odpowiedzi na wzrost globalnej pozycji Chin, ich wsparcia dla Rosji w wojnie z Ukrainą oraz naciski polityczne i gospodarcze na Litwę. Równocześnie poprzez przyjętą strategię Litwa potwierdza chęć nawiązania bliskich relacji z państwami, które odgrywają ważną rolę w amerykańskiej architekturze bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku.
- Strategię należy postrzegać także jako wyraz działań w kierunku zwiększania odporności gospodarczej poprzez dywersyfikację handlu. To szczególnie istotne w kontekście ograniczenia wymiany handlowej Litwy z Chinami, ale także z Rosją i Białorusią.

¹ Źródło danych: obliczenia własne na podstawie www.trademap.org, data dostępu: 1.08.2023 r.